

UDESKOLE

– nye undervisnings- og læringsformer i skoleregi

Redaktør

Jens Boelsmand, forsknings- og udviklingsafdelingen, UCN

Dette tredje temanummer af UCN Perspektiv har som overordnet tema 'udeskole' og indgår som en del af "Projekt udeskole", der er et femårigt projekt, der har til opgave at opbygge et stærkt miljø omkring udeskole i Nordjylland. Projektet er et tværinstitutionelt, forskningsbaseret udviklingsprojekt på UCN's lærer- og pædagoguddannelser samt i efter- og videreuddannelsen. Derudover er der etableret samarbejder med skoleforvaltninger og skoler i hele Nordjylland, der ønsker at arbejde med udeskole. Artikler og videoer (i den netbaserede version) af UCN Perspektiv #3 er

I DET DANSKE FORSKNINGSMILJØ HAR MAN OFTE VALGT AT DEFINERE UDESKOLEBEGREBET SOM REGELMÆSSIG UNDERVISNING I NATUR- ELLER KULTUROMGIVELSER GENNEMFØRT EN HALV ELLER EN HEL DAG OM UGEN OVER LÆNGERE TIDSPERIODER

delresultater af denne indsats, der løber i perioden 2015-2020.

Udeskolebegrebet kan kort defineres som regelmæssige undervisningsaktiviteter, der finder sted uden for skolens traditionelle undervisningslokaler. Der er dermed tale om etablering af læringsmiljøer ude i 'virkeligheden', - uden for skolens matrikel. I en forskningskontekst er udeskole blevet defineret som følger:

"I det danske forskningsmiljø har man ofte valgt at definere udeskolebegrebet som regelmæssig undervisning i natur- eller kulturomgivelser gennemført en halv eller en hel dag om ugen over længere tidsperioder (et halvt, et helt eller flere år). Det er selvfølgelig vigtigt at være opmærksom på, at dette ikke præciserer 'god' praksis eller 'god' udeskole" (Ejbye-Ernst & Bentsen, 2016).

Der har været forskellige begrundelser for at tilrette undervisningsforløb med inddragelse af udeskoleforløb. Ejbye-Ernst & Bentsen nævner, at udeskoleaktiviteter kan medvirke til skabelse af forøget fysiske aktivitet samt motivation, trivsel og læring hos eleverne i folkeskolen, hvilket kan skabe et bedre udbytte af læringsbestræbelserne i folkeskolen (2016).

Traditionelt har udeskoleaktiviteterne været tilknyttet de traditionelle udefag inden for naturfags- og bevægelsesområdet, men i de senere år har udeskolefænomenet også bredt sig til en række andre fag (dansk, matematik etc.), hvilket artiklerne i dette nummer også er et udtryk for.

Artiklerne i dette nummer falder i tre dele:

1

Artiklerne i første del handler om nogle af de centrale teoretiske perspektiver i forbindelse med udeskoleområdet:

- Her har lektor Marianne Hald fra UCN's læreruddannelse skrevet en artikel – "Transfer mellem ude og inde – hvorfor og hvordan?" – hvor fokus er på identifikation af udfordringer i etablering af et flow mellem undervisnings- og læringsaktiviteter på skolen og udenfor skolen. Med baggrund i empiriske studier peger Marianne Hald på, at det er uhyre centralt at integrere udeskoleaktiviteter i den generelle planlægning af større undervisningsforløb. Ellers vil udeskoleaktiviteter komme til at 'hænge' som en enkeltstående oplevelse. Marianne Hald bygger sine overvejelser på teoretiske perspektiver fra bl.a. erfaringsbaseret praksislæring (Dewey, 2006), situeret læring (Lave & Wenger, 2003) og stilladsering (Dolin, 2006).
- Lektor Frank Storgaard fra UCN's pædagoguddannelse har skrevet en artikel med titlen "Stedbaseret undervisning", hvor fokus er på valget af de konkrete steder, hvor udeskolebaseret undervisning kan

FORORD

finde sted. Frank Storgaard peger på, at det ikke er helt så enkelt at udvælge steder, der giver mening i en pædagogisk-didaktisk sammenhæng. Der er yderligere en gennemgang af de kvaliteter, et bestemt sted kan give ud fra fire perspektiver med relation til eleverne: det kropsligt/sanselige, det affektive, det kognitive og det sociale. Med baggrund i disse overvejelser peger Frank Storgaard på en række konkrete arbejdsformer, der med succes kan anvendes i forbindelse med udeskole. Det sker med baggrund i overvejelser af bl.a. Jordet (2009).

2

I anden del præsenteres fire fagdidaktiske perspektiver på udeskole. Her handler artiklerne om problemstillinger, som er knyttet til konkrete fag/aktiviteter i folkeskolen:

- Adjunkt Camilla Damsgaard fra UCN's læreruddannelse skriver om et udeskoleforløb i madkundskab. Titlen er "Udeskole på menuen i madkundskab", og her beskrives to udeskoleskoleforløb, der finder sted i et supermarked, hvor 6. klasseseleverne møder fødevarer i en bestemt kontekst, samt hvilke læringselementer dette kunne give anledning til. Camilla Damsgaard tager udgangspunkt i Jordets distinktion mellem udeskole som kundskabskilde og udeskole som læringsarena og analyserer supermarkedets potentialer på området (Jordet, 2012).
- Ph.d.-studerende Marianne Oksbjerg fra UCN's læreruddannelse har med artiklen "At se skoven for

bare træer" fokus på udeskole i danskundervisningen. Her tager Marianne Oksbjerg udgangspunkt i tre kategorier (bevægelse og motion, sprog, sprogbrug og sproghandling samt stedbaseret læring) for danskaktiviteter i udeskoleregi (Ejbye-Ernst, Barfod & Bentsen, 2017). I artiklen analyseres og beskrives bl.a. et forløb baseret på en kombination af elevernes fotos af naturfænomener (træer, buske, dyr etc.) og elevernes egen lyriske produktioner på baggrund af disse fotos.

- Adjunkt Nanna Skovsgaard og lektor, ph.d. Steffen Elmose fra UCN læreruddannelsen har skrevet artiklen "Brøkerne er usynlige udenfor", der beskæftiger sig med matematikundervisning i udeskolesammenhæng. Fokus er på et forløb, hvor elever i 5. klasse arbejdede med brøkgregning i mange forskellige former for på den måde at få en bredere forståelse af brøkbegrebet. Det bygger på en såkaldt isbjergsmodel (Webb et. al., 2008), der argumenterer for, at den formelle repræsentation af eksempelvis en brøk skal suppleres med mere uformelle repræsentationer. I artiklen nævnes forskellige eksempler på udeskoleaktiviteter, der understøtter indlæring af brøkgregning, såsom indkøb hos grønthandler, skud på mål i skolegården og indsamling af blade og grene fra skoven. Til artiklen er der knyttet en eksemplarisk video, der viser, hvordan der arbejdes med rumfang og areal i udeskolesammenhæng på Hals skole.
- Lektor Maj Kærgaard Kristensen fra UCN's pædagoguddannelse har skrevet en artikel med titlen "Kroppen med i udeskole". Her er

fokus på beskrivelsen af et konkret forløb, hvor elever i 6. klasse skal undersøge forskellige smådyr og planter i naturen på en konkret eng. Vinklingen i artiklen fokuserer på det kropslige og det bevægelsesmæssige og på sammenhængen med læringspotentialerne i forbindelse med udeskoleaktiviteten og ikke så meget det naturfaglige. En af Maj Kærgaards pointer er, at udeskoleaktiviteterne i høj grad vil kunne indfri folkeskolelovens intention om 45 minutter bevægelse om dagen, fordi bevægelsen indgår som en naturlig del af udeskoleaktiviteterne.

3

I tredje del findes en casebaseret beskrivelse med fokus på samarbejdsrelationer i forbindelse med udeskoleaktiviteter:

- Lektor Frank Storgaard fra UCN pædagoguddannelsen har udarbejdet en casebeskrivelse med titlen "Lærer- og pædagog-samarbejdet i udeskole – et eksempel fra Skørping Skole". Fokus er her en beskrivelse af de potentialer for samarbejde, som udeskolearbejdet giver lærere og pædagoger på Skørping skole, der har forskellige roller og funktioner i forbindelse med en udeskoleaktivitet i dansk. Denne casebeskrivelse er knyttet til en video, der giver indtryk af lærer- og pædagog-samarbejdet i udeskoleregi på Skørping skole. ●

God læselyst!

Litteraturliste

- Dewey John (2006). Demokrati og uddannelse. Aarhus: Klim.
- Dolin, Jens (2006). Læringsteorier. I: *Gymnasiepædagogik*. Damberg, E., Dolin, J. & Ingerslev, G. H. København: Hans Reitzels Forlag, s. 140-180.
- Ejbye-Ernst, N. & Bentsen P. (2016). Transfer og undervisning i forskellige omgivelser. <http://www.emu.dk/sites/default/files/Transfer%20i%20udeskole.pdf>. Lokaliseret 17.05.2017.
- Ejbye-Ernst, N., Barfod, K., & Bentsen, P. (red.). (2017). Udeskoledidaktik for lærere og pædagoger. København: Hans Reitzels Forlag.
- Jordet, A.N. (2009). Skole og tilpasset oplæring. <http://www.naturesekken.no/artikkel/vis.html?tid=1113228>. Lokaliseret 28.02.2018.
- Jordet, A. N. (2012). Klasserommet utenfor. Tilpasset opplæring i et utvidet læringsrom. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Lave, J. & Wenger, E. (2003). Situeret Læring – og andre tekster. København: Hans Reitzels Forlag.
- Webb, D.C., Boswinkel, N. & Dekker, T. (2008). Beneath the Tip of the Iceberg: Using Representations to Support Student Understanding. I: *Mathematics Teaching in the Middle School*, 14 (2), s. 110-113.